

Jak ambice vůdce malé země podporovaného USA zahájily současnou konfrontaci mezi Ruskem a Západem

 rt.com/russia/560690-five-days-war-georgia-russia-2008

V roce 2008 provedla ruská armáda první velkou zahraniční operaci 21. století. Zde je návod, jak se to stalo.

SOUBOR FOTOGRAFIE. Konvoj ruských obrněnců míří podél hlavní silnice z Gori směrem na Tblisi, zatímco napjatá patová situace na severu Gruzie pokračovala 15. srpna 2008 v Gori v Gruzii. © Getty Images / Uriel Sinai

Tato funkce byla poprvé publikována 13. srpna 2022 a bude publikována znovu u příležitosti nadcházejícího výročí těchto událostí.

Bojové jednotky ruské armády se starými sovětskými tanky, které se neustále porouchaly, razily cestu přes pohoří. Jejich úkolem bylo zachránit malou skupinu mírových sil obklíčených nepřítelem a ukončit ostřelování malého města uhnížděného hluboko v kavkazských horách.

Ruští vojáci nenesli žádné pokročilé zbraně; postrádali dokonce adekvátní vojenskou komunikaci – a přesto díky vysoké morálce přiměli nepřítele ke kapitulaci za pouhých pět dní. Toto je v hrubých rysech válka v Jižní Osetii v roce 2008 – jeden z mnoha územních konfliktů, které vyvolal rozpad Sovětského svazu.

Pro Moskvu měl tento konflikt zvláštní význam: nejenže znamenal začátek současné konfrontace Ruska se Západem, ale také podnítl rozsáhlou modernizaci ruské armády.

Původ konfliktu v Jižní Osetii

Sovětský svaz se zhroutil před více než 30 lety a odhalil četné doutnající konflikty, které byly předtím drženy ve spánku represivním aparátem státu. S rozpadem SSSR se mnohé z těchto hluboce zakořeněných konfliktů znovu objevily a následovaly četné nové spory. Za posledních 30 let bylo úspěšně vyřešeno pouze několik z nich. Naprostá většina zůstává „ve stázi“, která může každou chvíli vybuchnout s nepředvídatelnými následky.

V centru jednoho z těchto konfliktů byli Osetové, lidé žijící na obou stranách pohoří Velkého Kavkazu. Tvoří většinu populace v Ruské republice Severní Osetie. V Jižní Osetii, hustě obydleném území odděleném od svého severního protějšku, je však ještě jedna velká komunita. V 19. století byla území Severního Kavkazu, včetně území budoucího gruzínského státu, začleněna do Ruské říše. V té době byla kolektivní gruzínská státnost v plenkách a ruské impérium, stejně jako kterékoli jiné impérium, by nesneslo ani vytahování myšlenky separatismu.

Přečtěte si více

Vysvětleny historické kořeny problému Donbasu

Vše se změnilo po ruské občanské válce. Jako součást nově vzniklého Sovětského svazu existovala Gruzie jako mozaika jádra plus tři autonomní oblasti (Abcházie, Adjara a Jižní Osetie) a mnoho dalších oblastí (bez vlastního samostatného statutu) obývaných Armény a Ázerbájdžánci. Autonomní oblast Jižní Osetie byla zapadlá provincie, klidná a ničím nerušená, s Gruzínci a Osetiny, kteří žili vedle sebe. Tento region byl a stále je malý s rozlohou 50x50 km a počtem obyvatel méně než 50 000, z nichž většina žije v jediném městě regionu, Cchinvalu.

Bohužel pro Gruzii se po rozpadu Sovětského svazu stal jejím prvním prezidentem muž jménem Zviad Gamsakhurdia. Byl naprosto posedlý nacionalistickými myšlenkami. Ve stejné době nabralo v Osetii na síle hnutí za národní autonomii. Gamsakhurdia označil Osetiny za „*odpad*“ a pokusil se zahájit trestnou výpravu do regionu. Jeho plány však selhaly, protože ani gruzínští nacionalisté, ani místní milice neměli žádné zkušenosti se skutečným bojem. Na počátku 90. let skončila krátkodobá a nesmyslná, ale krvavá válka jednáním. Jižní Osetie se prohlásila republikou; Gruzie to odmítla uznat, ale konflikt byl upozaděn a po souhlasu obou stran byl v regionu rozmístěn ruský mírový prapor.

Následujících 15 let bylo jednotvárných – Jižní Osetie je koneckonců malý region skrytý hluboko v horách. Se svou sesterskou republikou Severní Osetie udržovala kontakt jedinou silnicí, která vedla na sever přes tunel Roki. Republika neměla žádné přírodní zdroje většího významu a velmoci světa o ni neměly žádný zájem.

Přečtěte si více

Jak se ruské jednotky střetly se silami NATO v Jugoslávii, ve významném postsovětském prvenství

Gruzínská Reconquista

Pak se ale na počátku 21. století stal třetím gruzínským prezidentem mladý a ambiciózní Michail Saakašvili, který zahájil masivní reformy a změnil pohled země na prozápadní a především proamerický. Zatímco Saakašvili dokázal do určité míry nastartovat ekonomiku, a to do té míry, že se Gruzie nakrátko stala dítětem plakátu úspěšné westernizace, měl i jiné zájmy, mezi něž patřilo obnovení územní celistvosti Gruzie. Rozpad Sovětského svazu, následovaný řadou místních občanských konfliktů, způsobil, že bývalé gruzínské SSR chybělo několik území. Jižní Osetie a Abcházie vyhlásily svou nezávislost a navíc Tbilisi ztratilo kontrolu nad Adjarou, důležitou oblastí v jihozápadním rohu země, stejně jako soutěskou Pankisi a údolím Kodori.

Saakašvili začal budovat reformovanou armádu, aby dosáhl cíle přivést zpět provincie, které se staly darebáckými. Gruzínské jednotky byly vycvičeny USA a jejich partnery v NATO. Prezident se držel své westernizační politiky i ohledně armády. Gruzie zvýšila své vojenské výdaje na 9,5 % HDP, což je extrémně vysoká hodnota – typičtější pro národ ve válečném stavu.

SOUBOR FOTOGRAFIE. Gruzínští vojáci pozorují terén poblíž Gori v Gruzii severozápadně od hlavního města Tbilisi. © AP / Darko Bandic

Zajímavé je, že USA nic z toho nepovažovaly za důležité nebo nutné, ačkoli byly rády, že vzaly Gruzii pod svá křídla. Byl to spíše Saakašviliho osobní projekt. Zjevně chtěl vstoupit do historie jako muž, který obnovil Gruzii ve všech možných smyslech toho slova. Ve svých projevech rád zmiňoval dobyvatele a hrdiny minulosti, sahající až do středověku. Kromě toho byl problém gruzínských uprchlíků skutečný: násilné ozbrojené konflikty, které vypukly v 90. letech, vyhnaly mnohé z jejich domovů a nikdy neměli šanci se vrátit.

Adjara nekladla žádný odpor a byla pokojně sjednocena s Gruzii. Soutěska Pankisi a údolí Kodori následovaly příklad. Jižní Osetie a Abcházie však představovaly výzvu. Obě byly samozvanými republikami, které oznámily svou nezávislost na Gruzii a měly vlastní ozbrojené síly. Rusko od té doby podporovalo obě republiky a

poskytovalo vojenskou, politickou a finanční pomoc. Pokus o jednání mezi Gruzii a republikami selhal, protože násilí spáchané oběma stranami v 90. letech bylo hlavním kamenem úrazu.

Tehdy se Michail Saakašvili rozhodl, že je čas na vojenskou operaci.

Plán švýcarských hodiniek

Věřte nebo ne, ani jeden z patronátních států zúčastněných stran nechtěl válku – ani Rusko, ani Spojené státy. Díky dokumentům, které unikly z projektu WikiLeaks, víme, že američtí diplomaté považovali obavy Moskvy z možného vojenského postupu ze strany Saakašviliho za nic jiného než za případ paranoie. Někteří experti se dokonce domnívají, že Spojené státy prostě nikdy neupevnily svůj oficiální postoj ohledně Saakašviliho ambiciózních plánů, zatímco prezident si mohl poněkud ambivalentní signály přicházející z Washingtonu špatně vyložit jako znamení podpory a zelené světlo pro jeho celoživotní projekt.

Jedním velkým problémem bylo, že v Jižní Osetii byly trvale rozmístěny ruské mírové síly a že Moskva dala jasně najevo, že nebude tolerovat útok.

SOUBOR FOTOGRAFIE. Ruští vojáci umístili ruskou vlajku na svůj tank v jihoosetském městě Cchinali 11. srpna 2008. © AFP / ANDREI SMIRNOV

Pro Saakašviliho se zdálo nemožné prostě jít dopředu a vyzvat Moskvu, ale měl jakýsi plán. Saakašvili věděl, že jediná silnice spojující Jižní Osetii a Rusko vede přes hlavní kavkazské pohoří, takže není možné rychle doručit žádné významné posily, a tak vsadil na převzetí kontroly nad Roki tunelem, klíčovým průchozím bodem na této silnici, a odřízl tak mírových sil a donutil je ke kapitulaci. Hodlal spoléhat na tuto výhodu.

Jižní Osetie se nemohla pochlubit žádnou významnou vojenskou silou. Ať už měla jakékoli jednotky, velel zkušený ruský plukovník Anatolij Barankevič. Většina bojovníků však neměla žádný vojenský výcvik ani zkušenosti a postrádala pořádnou munici, natož dělostřelectvo nebo obrněná vozidla. Republika velmi spoléhala na podporu Ruska.

Od začátku léta 2008 si strany občas vyměnily palbu na hranici mezi Jižní Osetií a Gruzii. Cchinval (osetský název pro hlavní město země, Gruzínci mu říkali Cchinvali) je velmi blízko hranic – od nejbližší gruzínské vesnice ho dělí jen pár set metrů. Republika začala evakuovat ženy a děti.

V noci na 7. srpna se Cchinval dostal pod palbu granátů. Gruzínské průzkumné jednotky zřejmě neodvedly příliš dobrou práci, protože bojovníci osetské domobrany nebyli zasaženi téměř vůbec. Uprchlíci začali prchat z Cchinvalu. Rusové byli zablokováni na své základně a dál stříleli. Dokázali zničit gruzínský tank, ale to bylo v tu chvíli jediné taktické vítězství. Bylo zabito přes deset mírových sil a zbytek se musel stáhnout do suterénu.

[Přečtěte si více](#)

[Jak čečenští teroristé přepadli nemocnici, zavraždili desítky a Rusko se třáslo](#)

ruská odplata

Gruzínský plán začal selhávat 8. srpna. Dvě brigády se pokusily vstoupit do Cchinvalu z různých stran, ale dostaly se pod palbu a utrpěly značné ztráty. Plukovník Brankevič, velitel domobrany, osobně zastavil jeden tank granátometem. Jeho posádka je stále považována za nezvěstnou v akci – munice explodovala a personál prakticky proměnil v popel. Brankevičovi vojáci spálili několik dalších vozidel. V té době ruská armáda rychle vstupovala do republiky ze severu. Několik měsíců před událostmi bylo jasné, že Saakašvili

zahájí útok, a Jižní Osetie vytvořila bojové skupiny, aby se na to připravila. Gruzíncům se nepodařilo Cchinval ovládnout hned první den a nyní zuřily chaotické a násilné pouliční bitvy.

SOUBOR FOTOGRAFIE. Vítr zvedal prach během mediálního oznámení zobrazujícího ukořistěné gruzínské tanky, které jsou nyní skladovány na základně poblíž hlavního města Jižní Osetie 16. srpna 2008 v Cchinvali v Jižní Osetii. © AFP / Jonathan Alpeyrie

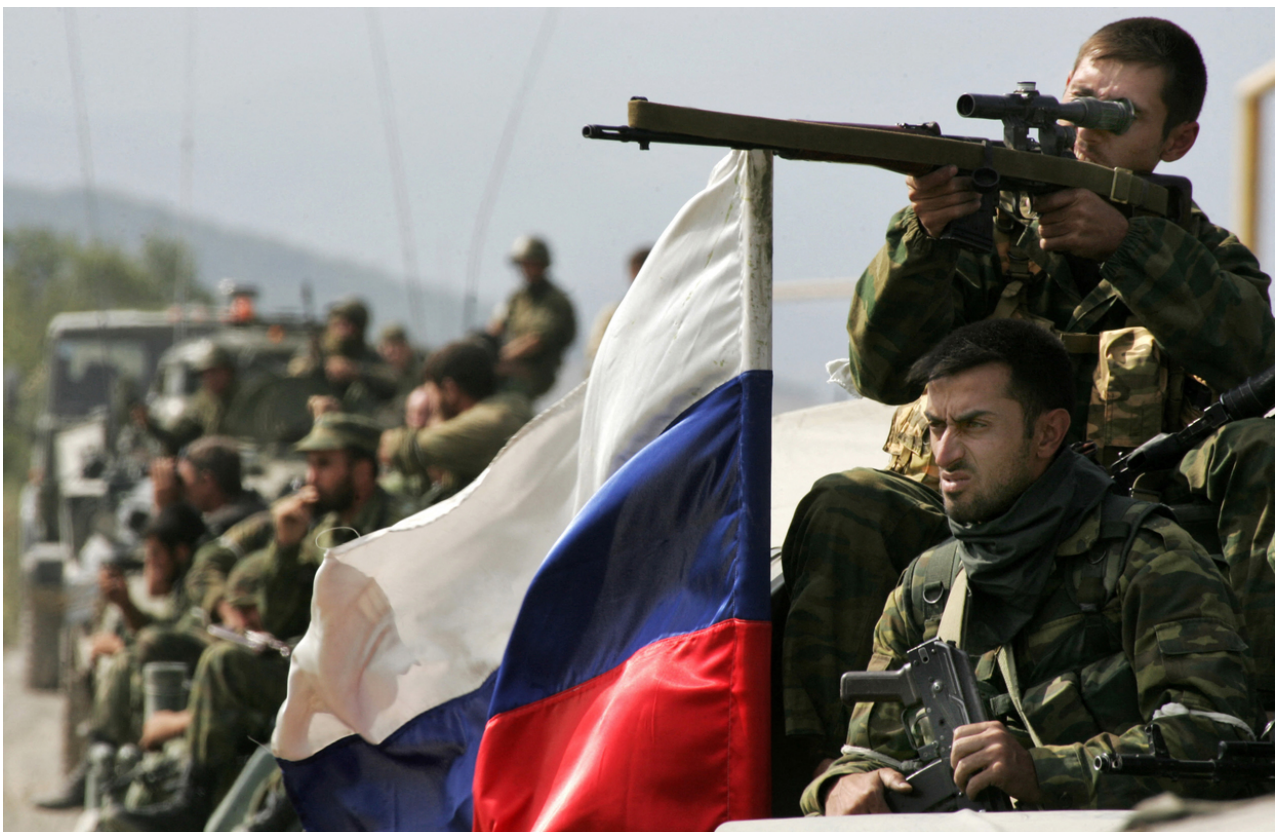
Nervové zhroucení a neschopnost zabíjejí lidi rychleji než předem promyšlený zločin. Gruzínští vojáci většinou všude jen stříleli. V jedné budově se odehrála scéna jako z komediálního skeče. Gruzínci svou střelbou zničili bránu, vtrhli do domu a narazili na omráčený postarší pár. „*Co tady děláš?*“ zeptal se důstojník. „*Tady bydlíme*“, zněla jasná odpověď. Válečníci zblbnutí neměli jinou možnost, než odejít.

Ve stejné době začala ruská proudová letadla bombardovat gruzínské jednotky rozmístěné v Cchinvalu. Gruzíncům se nepodařilo dostat k tunelu Roki ani zničit most Gufta, o což se

pokusili, aby odřízli nepřátelské posily. Silnici vedoucí na sever zaplavili uprchlíci, zatímco ruští vojáci postupovali opačným směrem.

Ruská armáda byla v roce 2008 ve špatném stavu. Cestou se ztratilo značné množství vozidel – některá byla prostě stlačena ze skály, aby neblokovala silnici. Komunikační systémy byly hrozné, policisté často přecházeli na své běžné mobilní telefony. Morálka byla ale překvapivě vysoká – jednotky se okamžitě pustily do bitev a byly velmi efektivní. Stále však panoval značný chaos.

Celkově dokázali Rusové během prvních dvou dnů nabrat na síle. Několik praporů vstoupilo do Jižní Osetie – odblokovalo mírové jednotky, zatímco gruzínské jednotky utrpěly značné ztráty. Ruská armáda se ze začátku moc nepředvedla, ale proti gruzínskému dělostřelectvu se osvědčila a tunelem přicházely stále nové prapory. Rusové ztratili několik proudových letadel, ale přemohli gruzínské letectvo a protivzdušnou obranu a zničili několik raketových člunů v Černém moři. Tryskáče bombardovaly gruzínské cíle blízko a za frontovou linií, ale někdy udělaly chyby a zasáhly civilisty spolu s bojovníky.

SOUBOR FOTOGRAFIE. Ruští vojáci se 11. srpna 2008 přesunuli na vrchol svých APC ve vesnici Zemo Nikozi, asi 15 kilometrů od Cchinvali. © AFP / DMITRY KOSTYUKOV

Gruzínská armáda se po 10. srpnu zhroutila. Například ve 4. brigádě bylo za dezerci potrestáno 2 000 zaměstnanců – několikrát více než počet jejích zabitých a zraněných. Rusové prostě odzbrojili a pustili velkou gruzínskou sílu blokovanou na západě země. To vše v době, kdy byly ruské síly stále v přesile.

11. srpna Saakašvili navštívil frontovou linii u města Gori. Tam se najednou pokusil utéct, bál se náletu, když zaslechl zvuk tryskáče. Jeho bodyguardi ho měli snést na zem, ale médiím se podařilo gruzínskému vůdce vyfotit s tváří zkreslenou strachem. Brzy k tomuto obrazu přidal žvýkání kravaty během živého vysílání.

Mezitím Západ protestoval proti „*nadměrnému použití síly*“ ze strany Ruska, což vedlo k setkání francouzského Nicholase Sarkozyho s tehdejším prezidentem Dmitrijem Medveděvem, aby vyjednal příměří. Nepřátelství ustalo stejně rychle, jako vypuklo. Ruská armáda drancovala gruzínské vojenské základny a odvezla domů nebo zničila 65 tanků, 3700 ručních zbraní a nepřeberné množství dalšího vojenského materiálu.

[Přečtěte si více](#)

[Vzpomínka na konflikt o Falklandy: Jak se argentinská „malá vítězná válka“ místo toho stala obrovským úspěchem pro Margaret Thatcherovou](#)

Velké následky malé války

Válka skončila. Boje si vyžádaly životy více než 60 ruských a 180 gruzínských vojáků, 37 bojovníků osetských milicí a více než 300 osetských a 200 gruzínských civilistů. Pro Osetii, která má pouhých 50 000 obyvatel, byla rána obzvláště tvrdá.

Rusko brzy uznalo nezávislost republik Abcházie a Jižní Osetie. Dnes jsou to maličké a spíše chudé národy pod ochranou Ruska.

SOUBOR FOTOGRAFIE. Obyvatelé Cchinvali oslavují uznání nezávislosti Jižní Osetie Ruskou federací dne 26. srpna 2008. © AFP / VIKTOR DRACHEV

Válka v Jižní Osetii byla pro Moskvu milníkem. Odhalilo to mnoho problémů ruské armády a stačilo k vypracování plánu na zlepšení armády. Vítězství nad Gruzii nebylo díky bojové efektivitě armády, ale spíše díky osobní kvalitě jejího personálu. V následujících letech Moskva provedla zásadní reformy.

Politici však měli trochu jiný pohled. Poprvé od pádu Sovětského svazu Rusko natáhlo svaly na globální scéně. Uvnitř země byl společný pohled na události následující: Západ použil svůj vazalský stát, aby vyzkoušel, jak Rusko zareaguje na velký zásah do jeho zájmů. Bylo to poprvé, co Moskva aktivně bojovala proti západnímu tlaku nebo tomu, co se zdálo jako tlak. Napětí se v následujících letech jen stupňovalo.

Klíčovým poznatkem z pětidenní války je, že oportunistus a lehkomyšlnost mohou způsobit více škody než intriky. Bezradná honba za ambicemi jednoho muže stála stovky životů. Těmto úmrtím se dalo předejít politici prokázali jen trochu více zdrženlivosti a moudrosti ve správný čas.

*Jevgenij **Norin** , ruský historik zaměřený na konflikty a mezinárodní politiku*

Vlastnosti

Tento příběh můžete sdílet na sociálních sítích:

Sledujte dál RT

BEAT CENSORSHIP - FOLLOW

RT

ON

rumble